

Progrediáló torzító orrgyulladás

Előfordulás: Világszerte, néhány állomány mentes.

Érintett korosztály: Választás előtti malacok, választott malacok (minden korcsoport).

Kórokozó: *Pasteurella multocida* törzsek, amelyek dermonecrotoint termelnek. A gyenge szellőztetés és a túlszűfoeltság erősíti a hatását.

Hatások: Tüsszögés, szipogás, malacokban orrfolyás, könnyezés miatti eltérő színű foltok, majd az orr elferdülése / rövidülése, gyenge növekedés.

A *Pasteurella multocida* az egészséges sertések légutaiban is általánosan előforduló kommenzalista baktérium. A progrediáló torzító orrgyulladást (PAR) előidéző törzsek egy nagyon erős hatású, dermonekrotoxin nevű toxint termelnek. Ez a toxin a felelős a betegség folyamán kialakuló elváltozásokért. A *Pasteurella multocida* könnyen kitenyészthető és az általa képezett telepek alapján felismerhető, de a PAR kórformát előidéző törzsek csak toxintermelő képességük alapján különböztethetők meg a többi törzstől.

A PAR kísérleti úton előidézhető, ha fiatal állatoknak csak a toxint adják be kis mennyiségben. A *Pasteurella multocida* a betegség kiváltásához elég nagy számban csak akkor képes megtelepedni az orrjáratokban, ha a nyálkahártya már károsodott. Az orrnyálkahártya károsodását rendszerint a *Bordetella bronchiseptica* nevű baktérium idézi elő, amely az orrüreg gyulladását okozva lehetővé teszi a *P. multocida* számára, hogy elszaporodjon, toxinokat termeljen, és betegséget idézzon elő. A toxinok felszívódnak, majd károsítják a csontképződést és a csont átépülését. Fiatal, gyorsan növekvő malacokban az orrcsontok is eltorzulnak. Ezek a sérülések nem állnak helyre, így az orr eltorzulását okozzák, amely alapján a PAR felismerhető.

1. kép Orrtampon mintavétel AR megállapítására.

A fertőzés átvitele

A PAR-t kialakító toxintermelő *Pasteurella multocida* sertésről sertésre terjedhet orrkontakt révén, ferőzött állat által kontaminált ivóvízen keresztül és a kórokozó kilélegzésével. Hűvös, párás helyen napokig túlél, telepről telepre terjedhet hordozó sertésekkel és tenyész állománnyal, valamint szennyezett ruházattal és ragályfogó tárgyakkal is.

Klinikai tünetek

Fiatal, 1–8 hetes malacokban tüszögés, szörtyögés, orrfolyás, könnyezés miatti elszíneződés és néha orrvérzés látható. A tüszögés fokozatosan mérséklődik, de 14 nap elteltével már csontelváltozások is láthatók. A betegség súlyosbodásával párhuzamosan az állcsont elmozdul normális helyzetéből és lassabban nő, mint a lágyszövetek és az állkapocs. Az orr bőre ráncossá válik, valamint az állkapocs is elődomborodik.

Az orr elhajlását fiatal malacoknál nehéz felismerni, de a PAR korai jele felfedezhető a metszőfogak vizsgálatával. Rendszerint összeérnek, de PAR esetén az alsó metszőfogak túlnyúlnak. A csontos elváltozásokat általában a vágóhídi rutin ellenőrzéskor vagy a telepi boncoláskor lehet felfedezni.

Megfigyelhetők a tüdőgyulladás vagy a növekedésben való lemaradás jelei is. Néhány állatban vagy az érintett telepeken a tüszögés átmeneti jellegű lehet, és külsőleg csak kis mértékben tapasztalható, bár a vágáskor látható a turbinák atrófiája. Ez a forma leggyakrabban akkor fordul elő, ha a fertőzés csak a választás után következik be, vagy ha immunitás áll fenn. A súlyosan érintett állatoknál nehézséget okozhat az evés, és az orrelváltozások minden korosztályban megfigyelhetők az érintett állományokban. A napi testtömeggyarapodás csökkenhet, és előfordulhat némi elhullás a malacok közt. A csontos elváltozások növekedési sebességre gyakorolt hatást vizsgálattól függően 0,5% -ra (növekedési depresszió 25-40 g / nap) vagy annál kevesebbre becsülték. Korai esetekben és hordozó állatoknál a szervezetben való jelenlét laboratóriumi baktériumtenyésztés és polimeráz láncreakció (PCR) vizsgálat kombinációjával mutatható ki orrtampon mintákból.

2. kép A felső állkapocs csökkent növekedése az AR klinikai tüneteként.

Postmortem elváltozások

A PAR külső elváltozásai post mortem láthatók, és az alsó állkapocs metszőfogainak kiemelkedése a legszembetűnőbb. A csontos elváltozásokat általában a vágóhídon vagy a telepi boncolás során végzett rutinellenőrzés során láthatjuk. Az érintett sertéseknél hiányoznak az orrkamrákat elhatároló orrkagylók, és a két oldalt elhatároló szeptum. Ezek a változások akkor láthatók a legjobban, ha az orrt a 2. premoláris fog vonalában fűrészszeljük el (a száj sarkánál keresztben). A változások 1-től 5-ig terjedő skálán értékelhetők, így képet kaphatunk az állapot súlyosságáról. A toxintermelő *P. multocida* tenyésztése és a toxin kimutatása az orrtampon mintákból megerősíti, hogy a látott elváltozásokat a PAR okozta, és ez a monitoring során alkalmazott módszer is. A toxin elleni antitest kimutatható gyógyult vagy vakcinázott sertésekből.

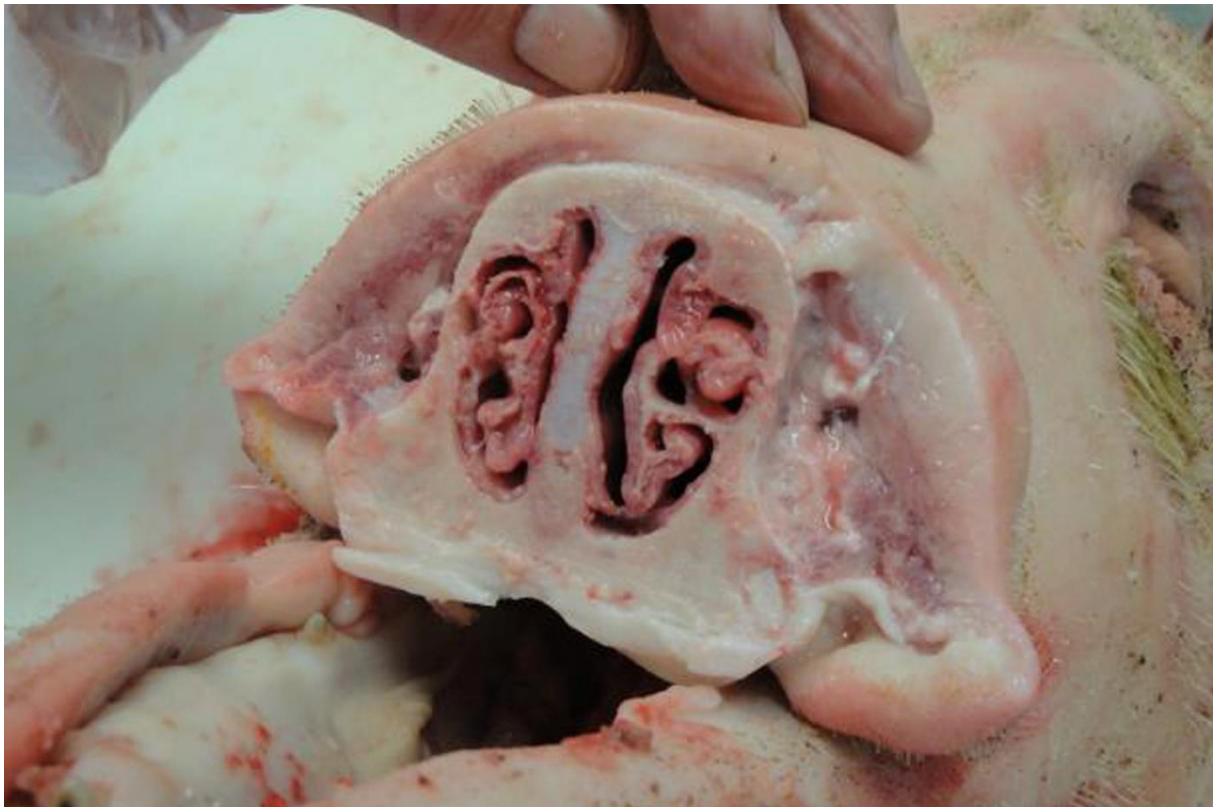
Kezelés és megelőzés

A toxintermelő *P. multocida* baktériumokkal való fertőzés kiküszöbölésével a csontelváltozások kialakulása és a termelésre gyakorolt kedvezőtlen hatások megelőzhetők. A malacokban kialakuló heveny betegség kezelésére trimethoprim szulfonamid, ampicillin, tetraciklinek, ceftiofur vagy enrofloxacin használható. Támogató kezelésként szükség lehet kiegészítő táplálásra és elektrolit oldatokra is.

A választott malacok betegségei injekcióval vagy ivóvízen keresztül gyógykezelhetők. A kezdeti kontrollintézkedések attól függenek, hogy a malacoknak 3, 10 és 21 napos korban kapnak-e antimikrobiális szereket. A veszélyeztetett választott malacok terápiás antimikrobiális kezelést kaphatnak takarmányon vagy ivóvízen keresztül. Az egy légtérbe all-in, all-out rendszerben belépő állatcsoportok gyógyszeres kezelése a leghatékonyabb módszer.

A kocákat toxoid (inaktivált toxin) vakcinával történő immunizálása, és így a malacok főcstejen keresztül történő megvédése az előnyben részesített módszer a fertőzött állományok kontrolljára, de a legjobb hatáshoz minden malacnak elegendő kolosztrumot kell felvennie.

A fertőzéstől mentesíteni lehet a telepek kiürítésével, majd újra betelepítésével, és a mentes állományok progrediáló torzító orrgyulladásától mentesen tarthatók szigorú elkülönítés és fertőzéstől mentes tenyészállomány használatára. A fertőzés kimutatását célzó ellenőrzés az orrtampon-minták toxintermelő *P. multocida* kitenyésztésére irányuló vizsgálatával történik a vágóhídi orrminták rutin ellenőrzése során. Ezeket a technikákat alkalmazzák a hordozó állatok azonosítására is az érintett állományokban, és azok kizselektálásával mentesíthető az állomány.

3. kép Az orrkagylók elváltozása torzító orrgyulladás következtében.

Forrás: <https://www.pigprogress.net/Health/Health-Tool/diseases/Atrophic-Rhinitis/>